

ODCHOD VOJSK

Bojovou činnost vedeme na široké frontě a do velké hloubky, nepřetržitě a ve vysokém tempu. Vysoká dynamičnost soudobého boje a operace předpokládá, že bude docházet k častým změnám situace, k rychlému přechodu od jednoho druhu boje ke druhému a k jejich vzájemným kombinacím. To vše se projeví i v tom, že vojska budou nucena často ve velmi krátké době přecházet z útoku do obrany nebo do střetných bojů, že uskuteční široký manévr podél fronty a do hloubky vlastní sestavy, popřípadě na některých směrech budou nucena ustupovat.

Jednou z forem bojové činnosti vojsk bude tudíž manévr do hloubky vlastní sestavy a to ať již pod tlakem nepřítele, který má převahu sil, nebo mimo přímý dotyk s nepřítelem.

Za 2. světové války a v poválečném období jsme tuto činnost označovali jako ústup nebo ústupový boj. Současné řády a předpisy tento termín neznají a k označení takovéto činnosti se používá odchod a vyjití z boje. Zkušenosti z 2. světové války a i poznatky z některých válek poválečného období, stejně jako i nynější vojenské teorie ukazují, že ani v současné době nemůžeme opomíjet tento druh bojové činnosti. V žádném případě se mu však nemůžeme vyhnout tím, že jej nebudeme používat a dostatečně v praxi procvičovat.

Podle dřívějších názorů, které vyplývaly z poznatků z 2. světové války byl ústup organizován tak, že byla předem zvolena jednotlivá ústupová postavení, na která vojska odcházela zpravidla v noci. Obranné úseky se skládaly z jednotlivých okopů a palebných stanovišť, přičemž spojovací zákopy nebyly zpravidla budovány, anebo jen v minimálním počtu. Obranu tvořil systém jednotlivých ohnisek odporu čt a byla zpravidla kruhová. Protitanková obrana byla budována především s využitím překážek a minových zátarasů. K úpravám bylo často využíváno civilní obyvatelstvo za řízení instruktorů-ženistů. Ustupo-

valo se po skupinách pod ochranou krycích jednotek, složených především z pěších jednotek, vyzbrojených kulomety, které se používaly v léčkách. Velký význam v tomto boji mělo pevné velení. U pluků se vytvářela záloha v síle praporu, která se rozmísťovala na druhém postavení. Pluk obsazoval zpravidla současně dvě ústupová postavení. Ústup byl zahajován ještě před začátkem útoku hlavních sil nepřítele a palba byla vedena na velké vzdálenosti, aby byl nepřítel přinucen k rozvinování a tím snížit tempo útoku.

Krycí jednotky chránily ústup hlavních sil, ničily mosty, komunikace apod. K zajištění ústupu byly ponechány mezi postaveními malé skupiny, vyzbrojené kulomety a protitankovými zbraněmi, které využívaly jednotlivých terénních vln a palbou z léček zpomalovaly postup nepřítele.

Velký význam měla organizace průzkumu na křídlech, aby nedošlo k obklíčení bránících se jednotek. Druhý sled divize byl umísťován tak, aby byl mimo dostřel dělostřelectva z hlavního palebného postavení. Dělostřelectvo bylo členěno do čet a baterií, zahajovalo palbu na velké i malé vzdálenosti s překvapením. Jednotky se odpoutávaly od nepřítele v noci, ve dne pouze tankové jednotky a převážně s využíváním skrytů. Velký význam měla klamná opatření, jejichž cílem bylo utajit dobu odchodu.

Při studiu poznatků z ústupových bojů Němců v horském zalesněném terénu v Karpatech vyplývá, že předem byla připravována ústupová postavení (na vodních překážkách, výšinách, křižovatkách cest, přístupech k osadám), aby byl zajištěn ústup hlavním silám na předem připravená postavení.

Ústup hlavních sil začínal v noci pod ochranou zadních vojáků (v síle 1/3-1/4 hlavních sil). Na ústupových postaveních nebyla organizována souvislá obrana, nýbrž jednotky obsazovaly jen dominanty a budovaly ohniska odporů čet, rot a praporů ve formě kruhové obrany. Na ústupových cestách byly ponechávány skupiny záškodníků v síle 3-5 mužů s výbušninami a rádiovými stanicemi. Hlavní síly dělostřelectva zahajovaly přesun několik hodin před začátkem ústupu hlavních sil. K palebné podpoře zadních vojáků byly vyčleňovány zvláště minometné a raketometné baterie. Ústup byl zastírán zpravidla zesílením palby.

V poválečných letech se názory na tyto otázky značně různily.

Ústup a vyjití z boje byly spojovány v poválečném období jako dva problémy, které úzce souvisely s otázkou obrany.

Podle Polního řádu, vydaného v roce 1951 byl ústup „jedním z druhů manévru, kterého používáme, když situace vyžaduje, aby vojska byla vyvedena zpod úderu nepřátelské přesily“. Měl probíhat při úhroze obklíčení nepřítelem, při zaujímání výhodnější čáry, při zkrácení fronty, při úspoře sil k aktivní činnosti na jiných směrech apod.

Ústup probíhal podle tehdejších zásad buď postupným odchodem z jedné čáry na druhou nebo formou rychlého odchodu bez zastavení hlavních sil na mezilehlých čarách.

První způsob byl používán v situaci, kdy hlavní síly vedly boj s nepřítelem a nemohly být vyvedeny z boje najednou, případně situace vyžadovala získat čas a zdržovat nepřítele v postupu.

Přitom docházelo k určitému nepochopení základních pojmů, poněvadž se vzájemně stavěly „odchod“ a „ústup“ jako nadřazené pojmy. Jednou se vysvětloval odchod jako manévr při ústupu nebo naopak ústupový boj byl chápán jako součást odchodu.

Hovoříme-li o odchodu nebo ústupu, je jasné, že tato forma bojové činnosti může být i v soudobých podmínkách a nemá význam si to zakrývat tím, že nebudeme uznávat nebo používat tyto málo populární termíny.

Tuto skutečnost potvrzuje i maršál Sovětského svazu I. Ch. Bagramjan ve své knize „Tak načínalas vojna“ (Voj. vydavatelství MO SSSR, Moskva 1971), kde na straně 169—170 stručně ukazuje na problematiku odchodu a ústupu.

Autor při charakteristice činnosti vojsk Jihozápadního frontu na počátku července 1941 uvádí, že v této situaci měli řešit složitý úkol — organizovaně odejít na novou čáru a před nimi byl silný protivník, který jim doslova postupoval v patách. V této souvislosti poukazuje na to, že nezkušenému člověku se může zdát ústup jednodušší než útok, což však neodpovídá skutečnosti, poněvadž ustupující je vždy v nevýhodné situaci a ústup nepříznivě ovlivňuje i morální duch vojáků. Při útoku naopak je zcela jiná situace, kdy vojáci při postupu vpřed získávají stále více sil, což se projevuje v jejich větší aktivitě a iniciativě.

Zdůrazňuje, že z vojenského hlediska je ústup velmi složitý manévr, při kterém se musí přelstít nepřítel, který má iniciativu ve svých rukou a kdy lze jen velmi těžko určit jeho zámysl.

Připomíná, že před válkou v Sovětské armádě se především učili útočit a tak důležitý manévr, jako je ústup, byl podceněn. Při zahájení války se to negativně projevilo v tom, že velitelé nebyli dostatečně připraveni organizovat a vést ústupový manévr a teprve ve druhém týdnu války byli nuceni se učit ustupovat.

Podmínky vzniku a charakteristika odchodu

Charakter soudobé operace a boje neumožní vést stále jen útočnou nebo dočasně obrannou činnost. Rychlé změny ve vzájemném poměru sil mohou velmi často přinutit některou z bojujících stran při nevýhodném poměru sil i ustupovat. Nebojíme se používat tento dříve vžitý a všeobecně známý výraz a i když řády hovoří obecně o „odchodu“, můžeme při jeho realizaci uvažovat o ústupovém boji nebo o boji na zdrženou.

Podle Polního řádu ČSLA (Vševojsk-1-1) článek 507 „odchod je druh bojové činnosti používaný k přeskupení, zaujetí výhodnějších čar nebo odvedení vlastních vojsk z prostorů možných nepřátelských úderů“.

Vojenský terminologický slovník Vševojsk-52-1 vyd. MNO v roce 1966 definuje odchod jako „druh bojové činnosti používaný k přeskupení, zaujetí výhodnějších čar nebo odvedení vlastních vojsk z prostorů možných nepřátelských úderů. Při přímém dotyku s nepřitelem začíná odchod vyjitím vojsk z boje“.

Podle „Sborníku základních vojenských termínů“ (Voj. izdat. MO SSSR, Moskva 1965) je odchod definován na straně 156—157 takto: „Odchod je vynucený druh bojové činnosti, spojený s uvolněním zaujatých prostorů (čar, postavení). Odchod se provádí s cílem vyvést vojska zpod úderu protivníka, který má převahu a zaujmout výhodné postavení k další aktivní činnosti, k získání času pro soustředění sil na daném směru, ke zkrácení fronty apod. Provádí se jen na rozkaz nadřízeného velitele“.

Jak uvádí předpis Oper-1-1 (Organizace a vedení operací — čl. 357), přičinou odchodu může být

— odvedení vojsk před nepřátelským úderem vedeným se značnou převahou sil,

- obsazení výhodnějšího prostoru pro další aktivní činnost,
 - získání času pro soustředění sil v daném směru,
 - zkrácení linie fronty a uvolnění sil pro činnost na důležitých směrech,
- nebo
- odvedení vojsk z prostoru silně radioaktivně zamořeného, v němž setrvávání je nemožné.

K odchodu dochází nejčastěji v průběhu branné operace, kdy nelze udržet obsazený prostor a kdy by pokračování v boji nevyhnutelně skončilo zničením bránících se vojsk. S odchodem však musíme počítat i za útoku, kdy útočící vojska v důsledku ztrát nejsou schopna odrazet protiúder (protizteč) velkých sil nepřítele a udržet svá postavení.

Příkladem úspěšného vedení ústupových bojů může být činnost 4. tankové brigády plukovníka M. E. Katukova, která vedla obranné boje po dobu 8 dnů na směru OREL, MCENSK se dvěma tankovými a motorizovanými divizemi tankové skupiny GUDERIAN a v době od 4. do 10. 10. 1941 zničila 133 tanků, 49 děl aj.

Při svém ústupu způsobila 4. tanková brigáda nepříteli těžké ztráty za bojů na jednotlivých obranných postaveních, ve kterých často využívala lécek s kombinací úderných skupin.

Cílem odchodu je včasné odpoutání od nepřítele v důsledku nevýhodného poměru sil. Cílem vyjít z boje je přerušení těsného dotyku s nepřítelem buď plánovitě, nebo vynuceně pod silným tlakem nepřítele. Je pochopitelné, že nejvýhodnější vyjítí je v noci, která umožní dosáhnout překvapení a utajení tohoto manévru.

V naší terminologii zůstává určitá mezera, poněvadž chybí původní náplň ústupu a ústupového boje, která byla dříve vyjadřována termínem boj na zdrženou.

Odchod lze chápat spíše jako snahu vyhnout se boji s nepřítelem zatím co vedení na zdrženou již samo vyjadřuje, že budeme vést boj ve formě ústupové činnosti.

Při vedení pohyblivé obrany, jejíž charakter zde nebudu podrobněji rozebírat a která nejlépe odpovídá podmínkám soudobého boje a operace, musí vojska vést po určitou dobu boje na zdrženou.

Tento druh bojové činnosti jsme procvičovali na operačním taktickém stupni v naší armádě před řadou let, zejména při velitelsko-štabních cvičeních v období let 1956—1957. V dalších letech, v rámci celkového podceňování významu obrany jak v oblasti teorie i v praktickém výcviku vojsk, jsme se však téměř obávali uvažovat o „pasívních“ formách bojové činnosti, jako jsou boje na zdrženou, ústup či odchod a vyjítí z boje.

Problematicku obrany se pokusím osvětlit v příštích číslech našeho časopisu.

Organizace a vedení bojové činnosti při odchodu

Základním předpokladem pro úspěšný odchod je vysoký bojový a morálně politický stav vojsk, jejich organizovanost a kázeň, aktivita a rozhodnost splnit přesně všechny úkoly spojené s vyjítím a odchodem.

Odchod a vyjítí z boje organizujeme souběžně. V žádném případě nelze přijmout rozhodnutí pro vyjítí z boje a teprve až vojska vyjdou z boje přijímat rozhodnutí pro odchod. Uskupení sil a prostředků musí odpovídat zámyslu další činnosti a současně bude odpovídat předchozí bojové činnosti.

K překrytí vyjítí z boje určíme potřebné síly a prostředky.

Nepřítel se bude snažit narušit odchod nebo jej znemožnit aktivní činností proti odcházejícím vojskům jadernými údery, letectvem a dělostřelectvem, aktivní činností tankových útvarů a vysazováním výsadků.

Odcházející vojska využitím počtu plánovaných pochodových os krátí hloubky pochodových proudů a tím urychlí vlastní odchod.

Síly, které zabezpečují příkrytí vyjití z boje se skládají z jednotek a ze zadního voje.

Jednotky příkrytí zabezpečují vyjití z boje hlavních sil. Zaujímají obranu, udržují těsný styk s nepřítelem, pozorují a zabraňují pokusům nepřítele vést průzkum, nebo proniknout přes přední okraj.

V současné situaci bude vhodné vyčleňovat do jednotek příkrytí zesílenou četou od každé roty, která je v bezprostředním dotyku s nepřítelem. Někdy bude účelné vyčlenit i zesílenou rotu od každého praporu prvního sledu.

Zadní voj je část chránící odchod hlavních sil před napadením nepřítelem. Jeho hlavním úkolem bude zdržovat postup nepřítele, získat čas potřebný pro přechod hlavních sil do pochodových proudů a zabezpečit jejich odchod na vzdálenost, která je chrání před palbou dělostřelectva a taktickými jadernými údery a zabezpečí zaujetí obrany na mezilehlé (konečné) čáře nebo jejich soustředění v novém prostoru.

Složení zadního voje musí umožnit plnit stanovené úkoly samostatně ve značné vzdálenosti od hlavních sil. Do zadního voje určujeme nejpohyblivější jednotky, s vysokým morálně politickým stavem a jako velitele vybíráme energické a iniciativní důstojníky.

Hlavní síly divize se mohou zabezpečovat zadním vojem divize a na jednotlivých směrech se vyčleňují zadní voje pluků.

Zadní voj divize může být v síle zesíleného msp nebo tp a zadní voj pluku v síle zesílené roty nebo praporu.

Doba a způsob vyjití z boje závisí na situaci, především na charakteru činnosti nepřítele. Není-li nepřítel aktivní, je účelné odvést především týly, druhé sledy a zálohy, které nejsou zasazeny do boje, dále dělostřelectvo a jednotky prvního sledu. Vyjití z boje se zahájí, až zadní voj zaujme stanovenou čáru v hloubce 10—15 km od předního okraje obrany a dělostřelectvo je schopné plnit své úkoly. Jednotky a útvary prvního sledu vyčlení příkrytí a při dodržování všech maskovacích a zajišťovacích opatření odcházejí současně na celé frontě. Přitom využívají terénu a s využitím OT se přesunují v četných proudcích na čáru rotních proudů.

Rotní proudy vytváříme mimo dostřel protitankových zbraní nepřítele (průměrně 2,5—3 km). V některých případech se mohou roty soustřeďovat v prostorech v hloubce 4—6 km a prapory v prostorech 6—8 km (viz schéma 11). Jinak se vojska bez zastávky přesunují na čáru praporečnických proudů, které se určují do vzdálenosti 5—7 km (mimo dostřel minometné palby).

Jednotky příkrytí, které jsou v přímém dotyku s nepřítelem, přehrazují hlavní směry možného útoku nepřítele, zabraňují mu vést průzkum a proniknout přes přední okraj obrany nebo do boků. Podle situace vedou průzkumné výpady s omezenými cíli. Tyto jednotky odcházejí z boje na rozkaz velitele, který řídí vyjití z boje, zpravidla v době, kdy hlavní síly přejdou čáru, kterou brání zadní voj.

Jednotky příkrytí procházejí bojovou sestavou zadního voje určenými průchody pod ochranou dělostřelectva a buď se přičlení k hlavním silám, nebo posílí zadní voj.

Má-li vyjít z boje za cíl vyvést vojska zpod možného úderu nepřítele, zůstávají i jednotky přikrytí na určené čáře v přímém dotyku s nepřítelem do doby jeho přechodu do útoku. S přechodem nepřítele do útoku jednotky přikrytí zdržují postupně na pravděpodobných směrech útok nepřítele bráněním rotních a četních opěrných bodů. Přitom využívají zátarasy, manévry palbou, dým, zabezpečují součinnost se sousedy a brání nepříteli ovládnout opěrné body. Jednotky přikrytí odcházejí z jednotlivých čar (postavení) jen se souhlasem velitele pluku.

Vyjítí z boje při aktivní činnosti nepřítele

Při zahájení vyjítí z boje se může nepřítelem vklínit na jednotlivých směrech do naší bojové sestavy, zasáhne hlavní síly a nedovolí jim zahájit odchod. Vycházet z boje při aktivní činnosti nepřítele začínou až po odražení jeho útoku palbou dělostřelectva a údery letectva spolu s protiztečí proti nejdůležitějšímu uskupení nepřítele.

Bude-li mít velitel divize jaderné zbraně, využije je k zabezpečení přípravy vyjítí z boje.

K zabezpečení vyjítí se skuteční protizteče útvary prvního sledu na některém z ohrožených směrů. Protizteče musí oklamat nepřítele, dezorganizovat jeho činnost a umožnit hlavním silám utajeně vyjít z boje. Úspěch protiztečí se nerozvíjí a využívá se jen k zabezpečení vyjítí z boje.

Druhé sledy a zálohy pluků vedou protizteč pod ochranou palby dělostřelectva a údery letectva po vyčlenění jednotek přikrytí, využívají zátarasy a hlavní síly se rychle vyvádějí z boje.

Činnost vojsk při vyjítí z boje má v tomto případě určité zvláštnosti. V normálních podmínkách jednotky přikrytí zaujímají linie fronty podle konfigurace terénu a zadní voj zaujímá výhodnou čáru v týlu. Při tomto způsobu přikrytí bude však zadní voj v přímém dotyku s nepřítelem a při vyjítí z boje zabezpečuje hlavní směr odchodu. To umožňuje nejen účinně využít všechny palebné možnosti zadního voje, ale po dokončení protizteče pokračovat v činnosti všemi prostředky, aby bylo možno zmařit činnost nepřítele a umožnit utajeně vyjít z boje.

Při protizteči se vychází z boje tak, že tankové a motostřelecké jednotky, které se zúčastnily protizteče, postoupí na čáru rozčlenění zpravidla v předbojových sestavách, vedou úder do boku z chodu za podpory dělostřelectva a letectva a pronikají do bojových sestav nepřítele.

Hlavní síly vyčleňují na dosažené čáře jednotky přikrytí a pod ochranou protizteče zahajují odchod na celé frontě a odpoutávají se od nepřítele.

Dělostřelectvo a letectvo vede soustředěné údery na hlavní uskupení nepřítele a přehradnou palbou zabezpečuje vyjítí z boje hlavních sil. Dělostřelectvo bude při vyjítí z boje decentralizováno a rozčlenění své uskupení tak, aby část baterií a oddílů, rozmístěných blízko fronty byla odvedena do hloubky za čáru, kterou brání zadní voj a druhá část dělostřelectva zůstává na dosavadních palebných postaveních.

Odchod hlavních sil divize a pluku začíná na odpoutání od nepřítele a po uspořádání pochodových proudů a končí příchodem na konečnou čáru nebo do prostoru soustředění.

K zajištění plynulého odchodu je nutné včas střežit důležité objekty a prostory (mosty, soutěsky aj.), kterých se nepřítelem může zmocnit výsadky před příchodem odcházejících vojsk a zabránit nám v plynulém odchodu.

K zabezpečení odchodu vlastních vojsk můžeme výsadky používat před čela odcházejících hlavních sil s cílem zabránit nepříteli v ovládnutí důležitých objektů před odcházejícími vojsky, jako jsou mosty, soutěsky apod. Na druhé straně bude účelné využívat vrtulníkových výsadek jako krycích sil, zpravidla v síle zesílené rot v rámci divize, které budou vysazovány před čela postupujících sil nepřítel s cílem zpomalit nebo zastavit jejich postup dočasnou obranou jednotlivých čar a objektů. Po splnění úkolu mohou být výsadky přepraveny zpět do hloubky vlastní sestavy.

Boj zadních vojsk na jednotlivých čarách bude mít **charakter boje na zdrženou**.

Obecným cílem boje na zdrženou je zpomalit tempo útoku, způsobit nepříteli značné ztráty a umožnit vlastním vojskům manévr. Vojska se přitom nezavazují do zdoluhavých bojů, ale jejich snahou musí být přinutit nepřítel k rozvinutí a organizaci boje a tím získat čas k zaujetí obrany v hloubce nebo k přípravě jiných potřebných opatření.

Boj na zdrženou povedeme ve stejných úsecích a pásmech, v jakých útvary a svazky vedly dřívější bojovou činnost, poněvadž vzhledem k nedostatku času nebude možné a ani účelné měnit jejich šířky.

Boj na jednotlivých ústupových postaveních (čarách) se vede tak, aby jej nepřítel chápal jako normální obranu.

Bojová sestava divize bude zpravidla rozmístěna na dvou mezilehlých čarách, pluky mohou obsazovat jednu čaru a druhý sled se může umísťovat mezi první a druhou čaru. Při vedení bojové činnosti střídáme boj na zdrženou s pozicií obranou. Palbu vedeme na maximální dostřel, aby nepřítel byl donucen se brzy rozvinout do bojových sestav a zabezpečil přípravu útoku (zteče) a v této době můžeme odvést vojska do hloubky vlastní sestavy na další čaru.

Hlavní síly divize a pluku odcházejí pod přikrytím zadního voje divize a zadních vojsk pluků, které musí zabezpečit jejich odpoutání od nepřítel.

Zadní voj divize (pluku) při odpoutání od nepřítel, tj. při svinování hlavních sil do pochodových proudů, nesmí dovolit nepříteli proniknout do vlastní bojové sestavy a organizovat útok na čaru, kterou brání zadní voj (viz schéma 2).

Zadní voj brání úporně stanovenou čaru, odráží útoky nepřítel, způsobuje mu maximální ztráty palbou všeho druhu a ničí proniknuvší pěchotu a tanky. Jakmile se svine poslední jednotka hlavních sil do pochodového proudu a překročí čaru, kterou zadní voj brání, zadní voj na rozkaz velitele divize nebo pluku zahájí odchod na další čaru.

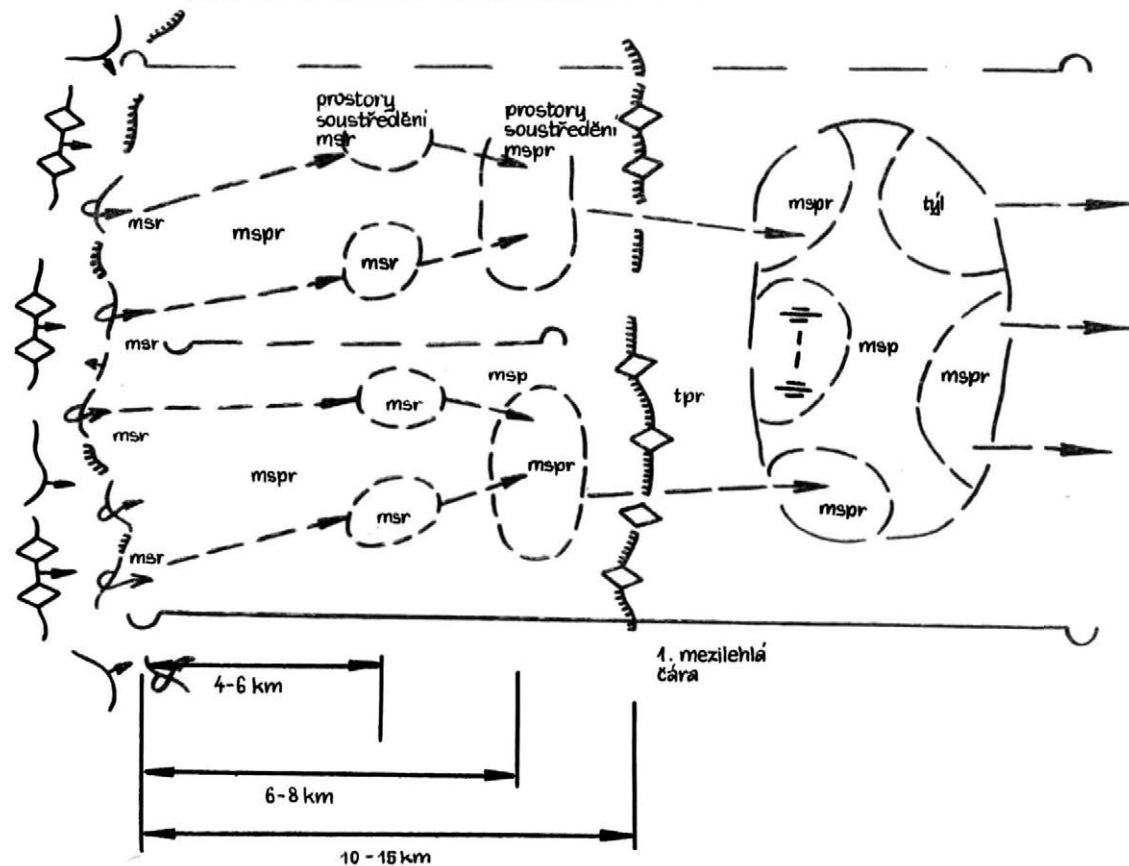
Při slabém tlaku nepřítel přejde zadní voj se souhlasem velitele divize nebo pluku do pochodového proudu a pod ochranou zadní pochodové záštity postupuje za odcházejícími hlavními silami. V tomto případě musí vzdálenost zadního voje od hlavních sil zabránit vedení palby nepřítel na odcházející hlavní síly, jaderným úderům taktickými prostředky a palbě dalekonosného dělostřelectva. Získat tak čas, aby se mohly hlavní síly do příchodu zadního voje připravit k odražení nepřítel na mezilehlé čáře. Průměrně tato vzdálenost u zadního voje divize bude činit 30–40 km, u pluku 15–20 km.

Vždy bude vhodné, aby odchod hlavních sil probíhal bez rozvinování na mezilehlých čarách. Umožní včas zaujmout konečnou čaru, což zabezpečí nejen odražení nepřítel, ale dovolí i vytvořit podmínky k jeho zničení.

Průběh mezilehlých čar určujeme podle zámyslu činnosti hlavních sil. Je výhodné, když bojová sestava hlavních sil má na mezilehlé čáře možnost obchvátit nepřítel a vytvořit více sledů do hloubky. Vzdálenost mezi čarami

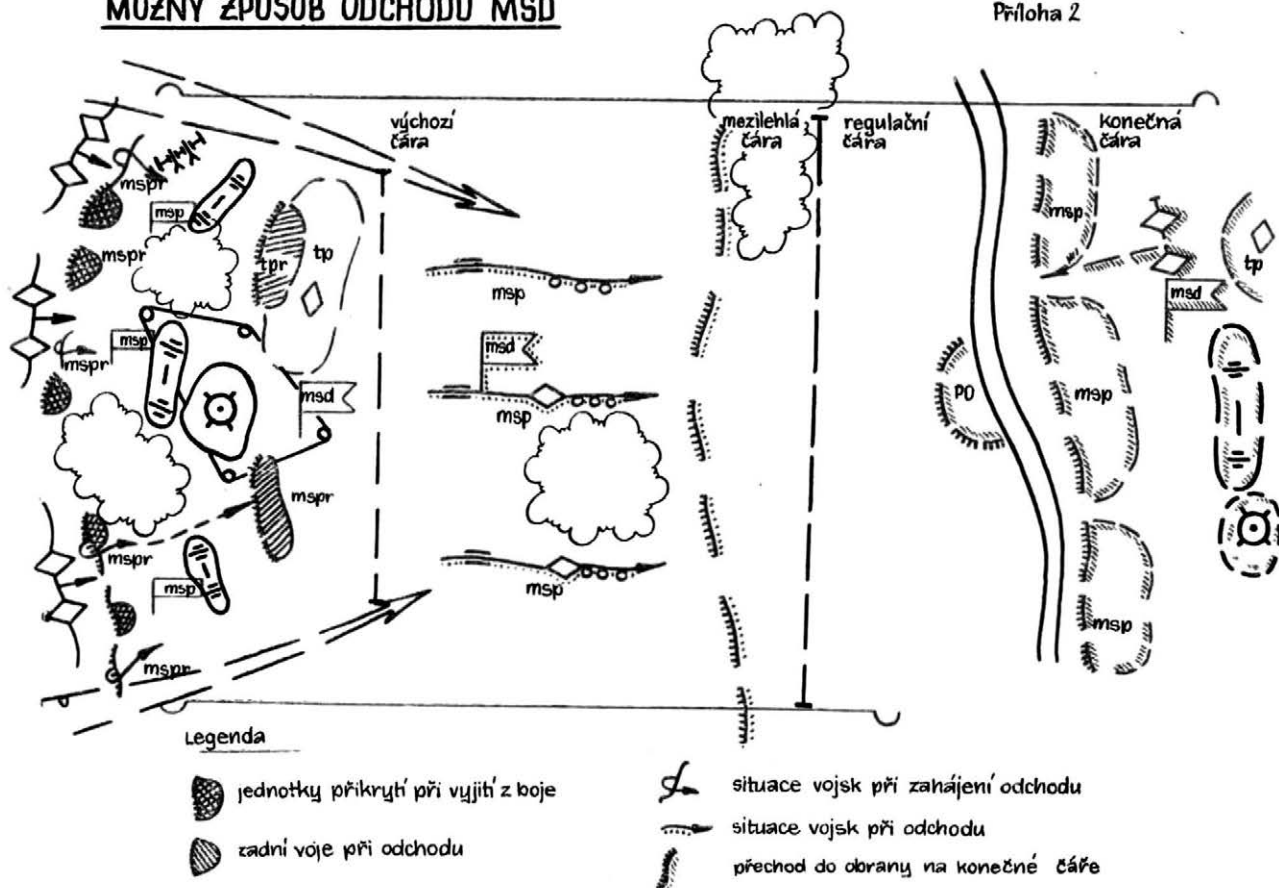
SCHEMA ORGANIZACE VYJITÍ Z BOJE MŠP

Příloha 1

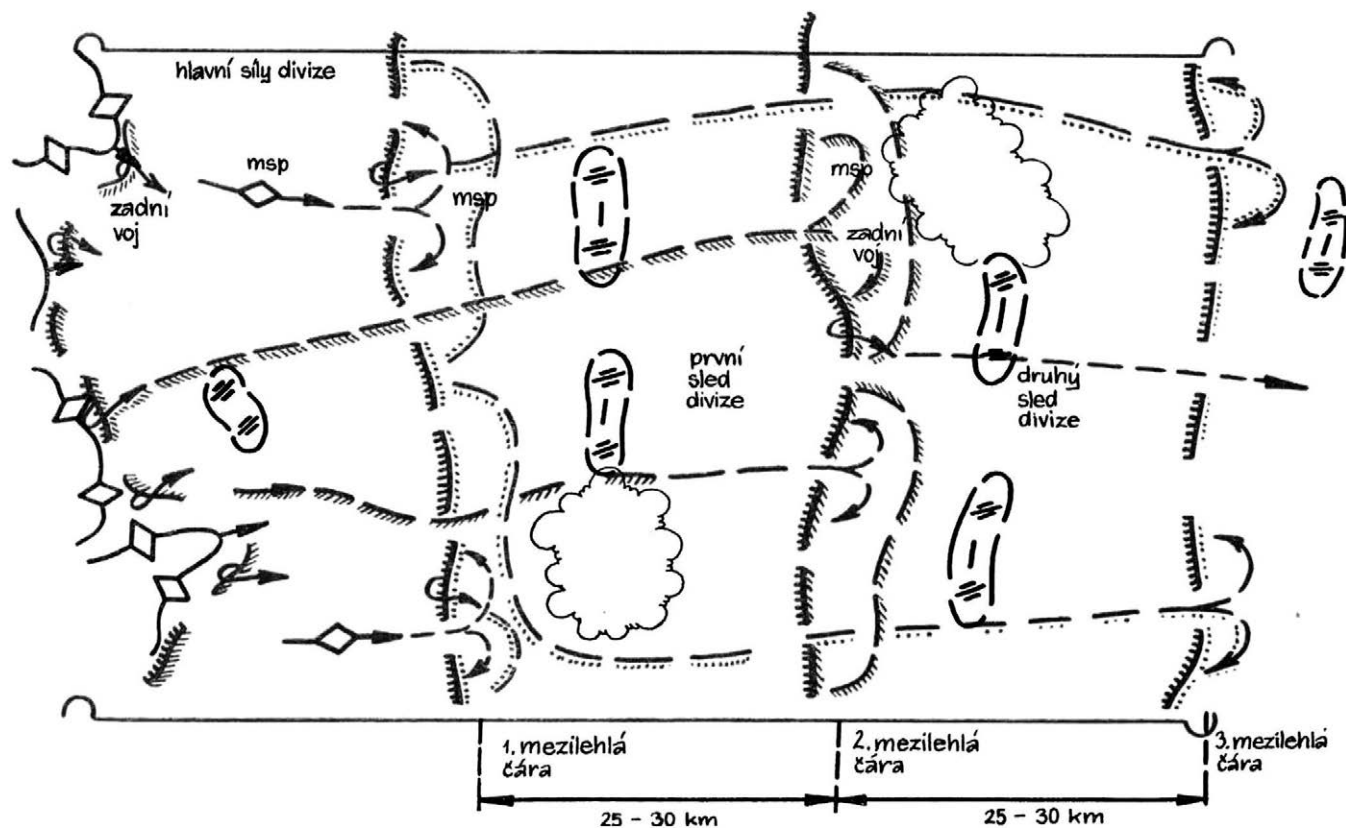
MOŽNÝ ZPŮSOB ODCHODU MSD

Príloha 2

ODCHOD MSD VZÁJEMNÝM PŘEKRAČOVÁNÍM

Příloha 3

musí být taková, aby nepřítel nemohl palbou dělostřelectva a taktickými prostředky jaderného napadení současně ničit vojska na dvou čarách, tj. průměrně 25—30 km. Při odchodu divize do hloubky 60—80 km bude vhodné určit 2—3 mezilehlé čáry.

Nemohou-li síly zadního voje spolehlivě zabezpečit přikrytí hlavních sil a tyto nebude možné podle zámyslu pro odchod výhodně rozvinout na jednotlivých čarách k odražení úderu nepřítel, pak nebude vhodné dělit síly na hlavní a zadní voj, nýbrž bude účelnější rozdělit síly na dva rovnoměrné sledy, které se budou vzájemně překračovat a podle potřeby budou postupně zasazovány do boje. (Průběh činnosti viz schéma 3).

Jakmile bude jasné, že síly zadního voje nejsou schopny splnit stanovený úkol, rozvine se první sled hlavních sil a obsadí 1. mezilehlou čáru s cílem zastavit organizovanou palbou postup nepřítel do té doby, dokud zadní voj nevyjde na tuto čáru. První sled podporuje boj zadního voje palbou dělostřelectva a tanků. Druhý sled hlavních sil se mezitím přesune a zaujme obranu na 2. mezilehlé čáře na předpokládaném směru činnosti nepřítel a je v pohotovosti palbou a protiztečemi chránit činnost prvního sledu při jeho odchodu na 3. mezilehlou čáru.

Zadní voj divize, který zabezpečí rozvinutí prvního sledu a jeho zaujetí 1. mezilehlé čáry, odchází pod ochranou palby prvního sledu a odpoutává se od nepřítel, projde po stanovených osách bojovou sestavou první sled a zaujme prostor na 2. mezilehlé čáře (včlení se do jeho bojové sestavy). Nepodaří-li se zadnímu voji odpoutat od nepřítel při příchodu k 1. mezilehlé čáře, bude vést boj na 1. čáře do té doby pokud nebude odražen útok nepřítel. Po odražení jeho útoku odejde do druhého sledu a s ním zaujme 2. mezilehlou čáru.

První sled hlavních sil po odražení útoku nepřítel na signál velitele divize vyjde z boje a po projití bojovou sestavou druhého sledu (provede skok), zaujme 3. mezilehlou čáru. Tento způsob odchodu do značné míry závisí na sladěnosti činnosti jednotek jak uvnitř, tak i se sousedy.

Odchod skokem mohou hlavní síly dokonat při zahájení odchodu nebo v jeho průběhu, jestliže to dovolí situace.

Bojová sestava divize se v zásadě nelíší na konečné čáře od sestavy, které byly zaujímány na mezilehlých čarách a závisí na stanoveném úkolu na konečné čáře a na charakteru a aktivitě nepřítel.

Obsazují-li konečnou čáru zálohy, které byly včas přisunuty z hloubky, musíme věnovat pozornost organizaci součinnosti mezi odcházejícími vojsky a vojsky, které brání konečnou čáru, zejména v době, kdy útvary divize procházejí bojovou sestavou bránících se vojsk.

Průchod odcházejících vojsk bojovou sestavou vojsk v obraně na konečné čáře se organizuje tak, aby odcházející vojska nebránila obránci v pozorování a ve vedení palby z konečné čáry a aby byly zdržovány pronásledujícími jednotkami nepřítel v postupu ztráty a boční palbou našich vojsk v obraně. Pronásledujícímu nepříteli se nesmí podařit v patách odcházejících vojsk proniknout na konečnou čáru. Proto se při příchodu hlavních sil ke konečné čáře, bráněné našimi vojsky, rozvinuje zadní voj v takové vzdálenosti, která zabezpečuje, že hlavní síly nebudou ničeny palbou dělostřelectva. Úkolem zadního voje bude zdržet (pronásledujícího) nepřítel a získat čas pro průchod hlavních sil přes linii fronty.

Vojska na konečné čáře zabezpečují palbou všech prostředků hlavní síly odcházející divize v době jejího průchodu přes linii fronty a jsou připravena

nedovolit nepříteli vklínit se do našich vojsk na konečné čáře. V případě nutnosti vést protizteče před přední okraj obrany.

Odcházející vojska přecházejí konečnou čáru bez zastávky, na přesně stanovených směrech a osách, v určenou dobu, pozorují signály pro označení vlastních vojsk, spojení a součinnost.

Po přechodu linie fronty se přesunou odcházející vojska do nařízených prostorů.

Celkový charakter práce velitele i přijetí rozhodnutí pro odchod, doručení bojových nařízeních, organizace součinnosti a zabezpečení bojové činnosti budou stejné jako v ostatních druzích bojové činnosti.

Při zhodnocení stanoveného úkolu si ujasní velitel divize cíl a hlavní směr odchodu divize, pochodové osy (pásmo) přesunu, hloubku odchodu, uskupení sil a prostředků při odchodu a na konečné čáře. Současně vydá pokyny pro přípravu odchodu:

- úkoly pro průzkum nepřítelů a terénu,
- evakuaci raněných, nemocných, přebytečných zásob materiálu, nepojízdné a dopravní techniky,
- odchod týlových jednotek a zařízení,
- organizaci zatarasování a přípravu důležitých objektů k ničení,
- rekonoskaci v případě budování mezilehlých a konečné čáry.

Rozhodnutí velitele divize pro odchod bude zpravidla obsahovat:

- cíl odchodu a způsob jeho průběhu, pásmo odchodu divize,
- použití jaderných a chemických zbraní,
- uskupení sil a prostředků, složení a úkoly krycích jednotek, hlavních sil, zadních vojsk a zajišťovacích sil,
- určení jednotlivých mezilehlých čar a konečné čáry odchodu,
- příprava os přesunu,
- příprava prostorů a úkoly RVD,
- způsob a pořadí vyjití z boje, regulační čáry a doba jejich průchodu,
- příprava objektů k ničení,
- odsun raněných a materiálu,
- místa velení.

Při přípravě divize pro odchod bude vhodné, aby štáb divize zpracoval na mapě rozhodnutí pro odchod, nebo plán odchodu, který by měl obsahovat:

- situaci obou stran,
- pásmo odchodu divize a pluků,
- mezilehlé čáry a konečnou čáru odchodu,
- osy přesunu,
- prostory soustředění pro prapory a pluky, čáru prostorů soustředění rot prvního sledu,
- výchozí místa a regulační čáry,
- zajišťovací jednotky a jejich úkoly,
- použití druhů vojsk a služeb,
- opatření k oklamání nepřítelů, síly a prostředky vyčleněné k tomuto úkolu,
- organizace velení,
- dobu vyjití z boje a pohotovost vojsk na konečné čáře odchodu (případně pohotovost v novém prostoru).

V příloze bude vhodné zpracovat podrobné propočty vyjití z boje, přesun, pochodovou sestavu, součinnostní signály apod.

Na organizaci odchodu bude vždy málo času a velitelé a štáby nebudou moci detailně připravit **organizaci součinnosti**, takže jednotlivé otázky budou upřesňovány v průběhu odchodu.

Velitel vydá v rozhodnutí základní pokyny pro součinnost, štáb při organizaci součinnosti připraví nutné výpočty, zejména pořadí odpoutání od nepřítele a odchod jednotek. Tyto podklady umožní velitelům a štábům stanovit potřebná opatření pro součinnost při odchodu.

Po přijetí rozhodnutí musí velitel osobně organizovat součinnost s veliteli hlavních prvků bojové sestavy (zadní voj, krycí a hlavní síly). Při nedostatku času bude nutné vydat jen důležité rozkazy a postupně upřesňovat součinnost. Podle situace může náčelník štábu nebo důstojníci štábu organizovat součinnost mezi prvky bojové sestavy (např. mezi čelním zajištěním a hlavními silami).

Nejčastější formou organizace součinnosti bude předání pokynů rádiem nebo vysláním směrového důstojníka.

Z á v ě r

Jsem si vědom toho, že problematika odchodu je v podstatě velmi málo „atraktivní“. Právě proto se domnívám, že bychom ji neměli v teoretické i praktické přípravě našich štábů a vojsk opomíjet a podceňovat.

O nutnosti učit se ustupovat svědčí i názor V. I. Lenina: „Kdo se naučil útočit, ale nenaučil se za jistých těžkých podmínek, když se jim přizpůsobil, ustupovat, ten válku vítězně nedokončí. Takové války, které by začínaly a končily nepřetržitým vítězným útokem nikdy ve světové historii nebyly, nebo bývaly jen výjimkou.“ (Spisy, svazek 33, str. 90).

Musíme vidět, že nepřítel má velmi dobře připravenou a moderně vyzbrojenou armádu a že v budoucí válce můžeme v důsledku rychlé změny poměru sil přecházet do obrany nebo uskutečnit odchod vojsk. Bude účelné podrobněji promýšlet i způsoby a formy odchodu vojsk a vedení ústupového boje, i když tento termín naše řady neznají. Musíme jej chápat jako formu boje, zabezpečující odchod vojsk. V tomto článku jsem se vrátil k dříve používanému pojmu „boj na zdrženou“, o kterém se domnívám, že dobře vystihuje charakter bojové činnosti při odchodu vojsk.

Jestliže se nám podaří zvýšit zájem našich vojsk o studium a praktické procvičování problematiky odchodu, pomůžeme tím současně i k prohloubení našich znalostí a připravenosti vést aktivní útočnou činnost s nepřítelem, vedoucím boj na zdrženou. Doposud totiž zpravidla řešíme vlastní útočnou činnost jen v situacích, kdy prolamujeme obranu nepřítele a nebo ho pronásledujeme. Přitom opomíjíme formy vedení jeho boje na zdrženou a chápeme jej jako tzv. odchod bojem. Přitom zapomínáme, že nám nepřítel při tomto způsobu bojové činnosti bude vytvářet „palebné pytle“, kterými nás bude nutit tvořit výhodné cíle pro jeho jaderné a letecké údery.

Připomínám záměrně, abych zdůraznil, že studium problematiky odchodu vlastními vojsky nám na druhé straně pomůže prohloubit naši připravenost při vedení útočného boje s odcházejícím nepřítelem.

Podaří-li se nám i v tomto směru prohloubit naši připravenost, přispějeme tím k plnění úkolů, stanovených základními výcvikovými dokumenty pro tento výcvikový rok.